

Силабус
освітнього компонента
Асистентська практика
2024-2025 навчальний рік

Освітньо-наукова програма: Теорія і методика навчання (фізика)

Спеціальність: 014 Середня освіта (Фізика)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Викладач:	Доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізики та методики навчання фізики Школа Олександр Васильович
Посилання на сайт:	https://bdpu.org.ua/faculties/fmkto/structure-fmkto/kaf-fiz/composition-kaf-fiz/shkola/
Контактний тел.:	+38(099) 304-28-42
Е-mail викладача:	aleksandrshkola99@gmail.com
Графік консультацій:	середа: 13.00 – 14.20; п'ятниця: 17.00 – 18.20

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

<i>Кількість кредитів / годин</i>	<i>Лекції</i>	<i>Практичні/семінарські /лабораторні заняття</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>звітність</i>
6/180	–	–	180	залік

Семестр: 4-й.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: професійна компетентність педагога, функції науково-педагогічного працівника, освітній процес у закладі вищої освіти, курс загальної фізики, навчально-методичний комплекс, організаційні форми навчання, традиційні та інноваційні освітні технології, дистанційні засоби і технології навчання, контроль та оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, академічна свобода і добросовісність.

Мета освітнього компоненту: закріплення, поглиблення та збагачення знань, отриманих здобувачами освітньо-наукового рівня PhD під час опанування навчальних дисциплін циклів загальної і професійної підготовки; набуття початкового досвіду викладацької діяльності за спеціальністю у закладах вищої освіти; формування й удосконалення загальних та фахових компетентностей, визначених освітньою програмою; розвиток педагогічного мислення, професійно значущих якостей особистості, зміцнення інтересу до роботи за майбутньою спеціальністю, підготовка матеріалів для виконання кваліфікаційної роботи (дисертації) та апробації результатів науково-дослідницької діяльності.

Компетентності та програмні результати навчання здобувачів вищої освіти:

<i>Компетентності:</i>	
ЗК-1	Здатність розв'язувати комплексні проблеми освітньої галузі на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів сталого розвитку, професійної етики та академічної доброчесності (<i>світоглядна компетентність</i>).
ЗК-2	Здатність застосовувати принципи і методи наукового пізнання у науково-педагогічній діяльності, виявляти та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, бути критичним і самокритичним (<i>методологічна компетентність</i>).
ЗК-3	Здатність планувати, організовувати та проводити наукові дослідження на відповідному рівні (<i>дослідницька компетентність</i>).
ЗК-4	Здатність застосовувати сучасні інформаційні, комунікаційні та цифрові технології в освітній та дослідницько-інноваційній діяльності (<i>інформаційна компетентність</i>).
ФК-2	Здатність інтегрувати знання предметної та інших галузей, застосовувати методи наукового пізнання, виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
ФК-4	Здатність застосовувати сучасні методи та інструменти досліджень, цифрові освітні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності за спеціальністю.
ФК-5	Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти за спеціальністю на засадах особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів.
<i>Програмні результати навчання:</i>	
ПРН-1	<i>Демонструє</i> знання й розуміння основних положень державних нормативних документів у галузі загальної середньої і вищої освіти; історичних аспектів, сучасного стану і тенденцій розвитку дидактики фізики, принципів і методів психолого-педагогічних наук у практичних ситуаціях здійснення освітньої, наукової і викладацької діяльності за спеціальністю.
ПРН-2	<i>Демонструє</i> вміння використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології та цифрові освітні ресурси для пошуку, критичного аналізу, систематизації та узагальнення інформації з актуальних питань професійної галузі у ході здійснення освітньої та науково-дослідницької діяльності за спеціальністю.
ПРН-4	<i>Застосовує</i> принципи і методи наукового пізнання для визначення актуальних проблем освітньої галузі, <i>демонструє</i> навички їх критичного аналізу, <i>аргументує</i> можливі ефективні шляхи вирішення існуючих проблем.
ПРН-9	<i>Пояснює</i> зміст, структуру та особливості науково-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю на засадах особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів; <i>демонструє</i> навички її провадження.

Зміст асистентської практики

З метою якісної організації та проведення асистентської практики на кафедрі розроблено відповідні «Методичні рекомендації», що містять її провідну мету та основні завдання, порядок організації та проведення, обов'язки керівників і здобувачів освіти, форми контролю та критерії оцінювання роботи аспірантів, вимоги до оформлення звітної документації.

Асистентська практика передбачає дві складові частини, що послідовно доповнюють одна одну: *пасивна* та *активна (аудиторна)*. Виходячи з того, що загальний обсяг асистентської практики складає 180 годин, на пасивну практику відводиться 130 годин, активну – 50 годин. *Пасивна практика* у більшості випадків передує *активній* і передбачає систематичне спостереження й

аналіз навчально-виховного процесу у ході відвідування лекцій, семінарських, практичних, лабораторних занять, кураторських годин і консультацій, які проводять викладачі навчальних дисциплін факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної освіти БДПУ, з метою вивчення педагогічного досвіду, оволодіння методикою підготовки до занять, викладання навчального матеріалу, використання різноманітних дидактичних інструментів, управління та контролю навчально-пізнавальною діяльністю студентів. При цьому аспіранти знайомляться не лише з методами та особливостями викладання, а й з тими академічними групами студентів, в яких в подальшому проводитимуть навчальні заняття. Пасивна практика передбачає роботу з навчально-методичними джерелами, цифровими освітніми ресурсами у ході підготовки планів-конспектів майбутніх занять; систематичне спілкування з керівником, відвідування та обговорення занять інших аспірантів-практикантів.

Активна (аудиторна) практика є основною асистентської практики, оскільки саме в ході неї виявляються та закріплюються викладацькі здібності аспірантів. Активна практика включає в себе: самостійне проведення лекцій та семінарських (практичних, лабораторних) занять; проведення кураторських годин і консультацій; участь у навчально-методичній роботі кафедри. Після узгодження тексту лекцій і методичних розробок з керівником практики аспірант допускається до самостійного проведення занять. На заліковому відкритому занятті аспіранта мають бути присутні керівник практики, викладач навчальної дисципліни, науково-педагогічні працівники базової кафедри та інші аспіранти-практиканти. Після закінчення навчального заняття проводиться обговорення, у ході якого всі присутні можуть висловити свої думки стосовно якості реалізації його основних компонентів (цільове призначення, логічна послідовність і чіткість подання матеріалу, рівень зворотного зв'язку та пізнавальна активність студентів, використання технічних засобів навчання тощо). Аспіранти-практиканти фіксують відповідну інформацію у щоденнику, а керівник практики надає свою рецензію з оцінкою. Об'єм *активної* асистентської практики складає 50 годин, з яких:

- проведення 3 лекцій (6 год.);
- проведення 4 практичних/лабораторних/семінарських занять (8 год.);
- проведення кураторських годин і консультацій (4 год.);
- участь у навчально-методичній роботі базової кафедри (32 год.).

Після закінчення асистентської практики аспіранти здають звітну документацію керівнику, який організовує підсумкову конференцію для обговорення її результатів. Педагогічна практика зараховується студентам, які успішно виконали програму практики і вчасно надали звітну документацію, оформлену згідно встановлених вимог. За результатами проходження практики студент отримує залік.

Основні етапи проходження практики:

I етап:

- підготовка завідувачем аспірантурою наказу ректора ЗВО про проведення асистентської практики аспірантів;
- проведення керівником практики настановної конференції;
- проходження практикантом інструктажу з техніки безпеки й охорони праці та узгодження з керівником індивідуального плану роботи;
- знайомство з кафедрою ЗВО, академічною групою студентів;
- відвідування занять провідних викладачів кафедри;
- знайомство з навчально-методичною документацією фахових дисциплін.

II етап:

- планування й підготовка до занять;
- узгодження тексту лекцій, семінарських (практичних, лабораторних) занять з викладачем навчальної дисципліни (керівником практики);
- проведення пробних занять;

- проведення відкритих лекційних і семінарських (практичних, лабораторних) занять;
- відвідування відкритих занять інших аспірантів-практикантів.

III етап:

- підготовка і подання звітної документації на перевірку керівнику практики;
- захист результатів асистентської практики в комісії (керівник практики, завідуючий кафедрою, науково-педагогічні працівники базової кафедри та інші аспіранти-практиканти);
- підведення підсумків практики на засіданні відповідної кафедри ЗВО.

Вимоги до підготовки звітної документації

Звітна документація готується аспірантом під час асистентської практики та подається в папці з файлами керівнику практики від кафедри ЗВО не пізніше 2-3 днів після її закінчення. Остання повинна містити:

- індивідуальний план асистентської практики;
- щоденник професійно-педагогічної діяльності (у довільній формі);
- розгорнуті плани-конспекти відкритих навчальних занять (не менше двох: лекційне та семінарське) та їх самоаналіз;
- рецензії керівника практики на відкриті навчальні заняття аспіранта (не менше двох: лекційне та семінарське).

У випадку порушення практикантом терміну звітування або вимог до оформлення звітної документації оцінка за практику знижується.

Оцінка результатів практики

Захист результатів асистентської практики проводять на підсумковій конференції комісією у складі керівника практики, завідувача кафедрою, науково-педагогічних працівників базової кафедри та інші аспірантів-практикантів. Загальну оцінку виставляє керівник практики, враховуючи відгуки всіх присутніх. При цьому звертається увага на: рівень фундаментальної та професійно-педагогічної підготовки практиканта, якість виконання індивідуальних завдань практики, рівень оволодіння педагогічними вміннями й навичками, ставлення до студентів і колег, акуратність та відповідальність, якість оформлення документації та час її подання. Оцінку за практику вносять в заліково-екзаменаційну відомість та індивідуальний план роботи аспіранта за підписом керівника практики і враховується нарівні з іншими оцінками, що характеризують його успішність.

Аспіранти, робота яких визначена як незадовільна, зобов'язані пройти практику другий раз без відриву від занять.

Орієнтовне оцінювання діяльності аспірантів під час проходження асистентської практики у закладі вищої освіти

№ з/п	Види діяльності	Бали
1.	Своєчасність підготовки звітної документації практики.	5
2.	Якість оформлення та виконання матеріалів звітної документації: <ul style="list-style-type: none"> • індивідуальний план практики; • щоденник професійно-педагогічної діяльності; • самоаналіз власних навчальних занять (відкритих занять своїх колег-практикантів). 	5 5 5
3.	Проведення навчально-методичної роботи в якості викладача фахових дисциплін: <ul style="list-style-type: none"> • відвідування та аналіз навчальних занять викладачів кафедри з фіксуванням власних спостережень у щоденнику практики; • підготовка навчально-методичних матеріалів до викладання та контролю успішності навчання студентів з конкретних тем навчальної дисципліни; 	5 10

	<ul style="list-style-type: none"> • підготовка планів-конспектів занять; • проведення навчальних занять (лекція, семінарське, практичне, лабораторне); • індивідуальна робота зі студентами. 	10 20 5
4.	Проведення виховної роботи зі студентами в якості куратора групи: <ul style="list-style-type: none"> • проведення кураторських годин; • проведення виховного заходу; • підготовка психолого-педагогічної характеристики студента, академічної групи. 	5 5 5
5.	Участь у науково-методичній роботі кафедри ЗВО (засідання, підготовка наукових публікацій, участь у роботі наукових конференцій і семінарів; аналіз науково-методичної літератури за темою дослідження, проведення окремих етапів педагогічного експерименту та ін.).	15
Загалом:		100

Для оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти застосовується внутрішня університетська шкала. Мінімальний пороговий рівень оцінки з освітньої компоненти є єдиним в Університеті, не залежить від форм і методів оцінювання і складає 50 балів.

<i>Оцінка за університетською шкалою</i>	<i>Оцінка за шкалою ECTS</i>
90 – 100	A
78 – 89	B
65 – 77	C
58 – 64	D
50 – 57	E
35 – 49	FX (з можливістю повторного складання)
1 – 34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Політика освітньої компоненти ґрунтується на засадах академічної доброчесності, прийнятої в Університеті (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/akademdobrochesnist-_sayt.pdf). Не допускається академічний плагіат, фальсифікація і фабрикація даних, списування; забороняється використання здобувачами освіти додаткових джерел інформації під час оцінювання навчальних результатів (у тому числі засобами електронного зв'язку). Якщо у ході освітньої діяльності здобувач використовує інтернет-ресурси, штучний інтелект або інші джерела інформації, він має про це обов'язково вказувати (наводити відповідні посилання).

Технічне і програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (комп'ютер, мультимедійний проектор); програмне (MicrosoftOffice: PowerPoint, Word, Moodle, Інституційний репозитарій БДПУ); наочність (презентації у форматі PowerPoint).

Список рекомендованих джерел:

Основна:

1. Асистентська практика: методичні рекомендації для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності «014 Середня освіта (Фізика)» / О.В.Школа. Запоріжжя: БДПУ, 2023 р. 25 с.
2. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи. К. : Кондор, 2008. 272 с.
3. Біда О.А., Роєнко Л.М., Комар О.А. Педагогічна практика: посібник для студентів. Уманський державний педагогічний університет імені П. Тичини. К. : Науковий світ, 2004. 68 с.

4. Білий М. Атомна фізика. К.: Знання, 2009. 599 с.
5. Булавін Л. А., Гаврюшенко Л.А., Сисоєв В.М. Молекулярна фізика. К. : Знання, 2006. 567 с.
6. Булавін Л.А., Тартаковський В.К. Ядерна фізика : підручник. К.: Знання, 2005. 440 с.
7. Бушок Г.Ф., Венгер Є.Ф. Курс фізики : навч. посібник : у 3-х т. К. : Либідь, 2002. Т.1. Фізичні основи механіки. Молекулярна фізика і термодинаміка. 376 с. Т.2. Електрика і магнетизм. 2003. 278 с. Т.3. Оптика. Фізика атома та атомного ядра. 2003. 312 с.
8. Бушок Г.Ф., Венгер Є.Ф. Методика викладання загальної фізики у вищій школі. К. : Знання, 2000. 415 с.
9. Вакарчук І. О. Квантова механіка : підручник. Львів : ЛНУ імені І.Франка, 2004. 784 с.
10. Загальний курс фізики: у 3 т. / [за ред. І.М.Кучерука]. К.: Техніка, 2006. Т.2: Електрика і магнетизм. 452 с.
11. Загальний курс фізики: Зб. задач / І.П.Гаркуша, І.Т.Горбачук, В.П.Курінний та ін.; [за заг.ред. І.П. Гаркуші]. К.: Техніка, 2004. 560 с.
12. Іваницький О. І., Ткаченко С.П. Технології навчання фізики : теоретико-методичні засади : навч. посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2010. 254 с.
13. Нагаєв В.М. Методика викладання фізики у вищій школі. К. : Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
14. Садовий М.І., Вовкотруб В.П., Трифонова О.М. Вибрані питання загальної методики навчання фізики : навч. посібник. Кіровоград : Центр оперативної поліграфії "Авангард", 2013. 252 с.
15. Фізика : підручник: у 2-х кн. / П. П. Чолпан. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2015. 663 с.
16. Школа О. В. Основи термодинаміки і статистичної фізики : навч. посібник. Донецьк : "Юго-Восток", 2009. 374 с.

Допоміжна:

17. Асистентська практика студентів – магістрів. Орієнтовна програма і методичні рекомендації щодо проходження асистентської педагогічної практики. Львівський національний університет імені І.Франка, 2004. 39 с.
18. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. К., 2004. 352 с.
19. Електрика та магнетизм : підручник / Л. Д. Дідух. Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. 464 с.
20. Енциклопедія освіти / НАПН України; [гол. ред. В.Г. Кремень; В.І.Луговий, О.М.Топузов]: 2-ге вид., допов. та перероб. К.: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
21. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / [автор-укладач Н.П.Наволокова]. Х. : Вид. група "Основа", 2009. 176 с.
22. Заболотний В.Ф. Методика навчання фізики (загальні питання в схемах і таблицях з мультимедійними додатками). Вінниця : «Едельвейс і К», 2009. 112 с.
23. Кацова Л.І. Формування професійного інтересу у майбутніх учителів у процесі педагогічної практики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Харків, ХНУ ім. В.М. Каразіна, 2005. 20 с.
24. Кобушкін О.П. Атомна фізика. Київ : НТУУ «КПІ», 2018. 269 с.
25. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. К. : Грамота, 2005. 448 с.
26. Методика навчання фізики у старшій школі / [за ред. В.Ф. Савченка]. К. : Академвидав, 2011. 294 с.
27. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / НАПН України; за заг. ред. В.Г.Кременя. К.: КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. [URL: https://lib.iitta.gov.ua/726223/](https://lib.iitta.gov.ua/726223/).
28. Національний освітньо-науковий глосарій / НАПН України ; [уклад.: В.І.Луговий, О.М.Топузов та ін. К. : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 271 с.
29. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: навч. посібник. К. : Просвіта, 2000. 368 с.

30. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І.А. Зязюна. К. : Вища школа, 2004. 422 с.
31. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя : навч. посібник / О.М.Топузов, О. В. Малихін, Т. Л. Опалюк. К. : Пед. думка, 2018. 291 с.
32. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. К., 2007. 144 с.
33. Прокопенко Л.І. Навчально-виховна практика студентів університету: методичні рекомендації. Черкаси : Сіяч, 2001. 98 с.
34. Розв'язування задач із фізики: механіка, молекулярна фізика, термодинаміка : навч. посіб. / О. В. Лисенко, В. В. Коваль, М. Ю. Ромбовський. Суми : СумДУ, 2017. 302 с.
35. Сліпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. К. : НПУ, 2000. 210 с.
36. Школа О. В. Основи статистичної фізики та термодинаміки. Збірник задач. Донецьк : Юго-Восток, 2008. 168 с.
37. Школа О.В. Основні елементи професіограми вчителя фізики. Теоретико-методичні засади фахової підготовки вчителів фізики та математики в умовах освітнього інформаційного середовища : кол. монографія. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2012. 241 с.
38. Школа О.В. Формування наукового світогляду майбутнього вчителя фізики як стратегічна мета його професійної підготовки. Фізика та астрономія в рідній школі, 2015. № 2 (119). С.6-10.
39. Шут М.І., Бережний П.В., Касперський А.В. Мова фізики : довідковий навч. посібник. К. : НПУ, 2000. 37 с.
40. Яцишин А.В. Цифрові відкриті системи у підготовці аспірантів і докторантів: монографія. Київ: ЦП Компринт. 2020. 416 с.

Інформаційні ресурси:

- Сайт Міністерства освіти і науки України. *URL: <http://www.mon.gov.ua>.*
- Сайт НАН України. *URL: <https://www.nas.gov.ua>;*
- Сайт Національної Академії педагогічних наук України. *URL: <https://naps.gov.ua/>*
- Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів.
<http://www.kristti.kiev.ua>.
- Сайт БДПУ. *<http://bdpu.org>.*
- Інституційний репозитарій БДПУ. *URL: <https://library.bdpu.org/elektronni-haluzevi-biblioteku>.*
- Медіотека ФФМКТО.
- Освітній портал (каталог освітніх ресурсів, новини освіти, вищі навчальні заклади України). *<http://osvita.org.ua>.*
- Портал присвячений проблемам впровадження нових технологій в галузі середньої освіти України (інформатика, підручники, матеріали, застосування комп'ютерів на уроках фізики, математики, іноземної мови, олімпіади, періодика). *<http://school.kiev.ua>.*
- Освітня українська мережа (Інститут змісту і методів навчання, перелік серверів установ, підлеглих МОН України та ін.). *<http://www.edu-ua.net>.*
- Електронні версії підручників. *URL: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv>.*
- Сайт “Підручники з фізики для вищих навчальних закладів”. *URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/knigi/uchebnaja-literatura-pedagogika/studentam-i-aspirantam/fizika.html>.*
- Освітній портал. Події освіти, статті, каталог ЗВО України. *<http://www.osvita.org.ua>.*